

مطالعه جامعه‌شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان (مورد مطالعه استان اردبیل)

سرهاد مدنی

دانشجوی دکتری رشته جامعه‌شناسی، تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

رزا کرم پور

عضو هیأت علمی گروه جامعه‌شناسی، تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

زهرا قاسمی

عضو هیأت علمی گروه جامعه‌شناسی، تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

مشارکت سیاسی کنش هدفمندی است برای تأثیرگذاری بر تصمیم‌گیری‌ها و عملکردهای نخبگان سیاسی در اداره‌ی امور جامعه که از سوی مردم انجام می‌گیرد. هدف این پژوهش، مطالعه جامعه‌شناختی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان، بررسی عملکرد نخبگان سیاسی حاکم و تجزیه و تحلیل متغیرهایی که بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان استان اردبیل موثر بوده‌اند، می‌باشد. جامعه آماری پژوهش، فرهنگیان استان اردبیل و به تعداد ۱۶۳۰۰ نفر و حجم نمونه‌ی آن طبق فرمول کوکران ۳۸۰ نفر برآورد گردید. در این پژوهش از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی ساده و طبقه‌ای نسبی استفاده شد. چارچوب نظری پژوهش، از نظریات هانتینگتون، نلسون و لیپست اقتباس گردید. برای پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ و برای روایی آن از روایی صوری استفاده گردید. پژوهش حاضر با استفاده از روش پیمایشی و فرضیات آن با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون مورد آزمون قرار گرفت و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و پیش‌بینی متغیر وابسته از روی متغیرهای مستقل از رگرسیون خطی و برای سنجش روابط متغیرها در یک مدل علی از روش آماری مبتنی بر تحلیل رگرسیون چند متغیری یا همان تحلیل مسیر^۱ از نرم افزار SPSS استفاده گردید. نتایج تحقیق نشان داد که مشارکت سیاسی فرهنگیان مورد مطالعه در سطح پایین می‌باشد، به طوری که ۶۱/۲۰ درصد پاسخگویان از مشارکت سیاسی پایین برخوردارند. بین متغیرهای شفافیت عملکرد مسئولان، پاسخگو بودن مسئولان و ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان و اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه‌ی سیاسی با مشارکت سیاسی فرهنگیان ارتباط معناداری وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: مشارکت سیاسی، شفافیت عملکرد، پاسخگویی مسئولان، منافع ملی اعتماد سیاسی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۰۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۲

مقدمه

با افول عناصر سیاسی - فرهنگی دوران سنت‌گرایی به خصوص در جوامع غربی و شروع عصر روشنگری و وقوع انقلاب‌های صنعتی - تکنولوژیکی و فکری و اندیشه‌ای از اواخر قرن هیجدهم و اوایل قرن نوزدهم، در فرایند تاریخ، تغییرات و تحولاتی در زندگی اجتماعی انسان‌ها پدید آمد و تاریخ اجتماعی انسان را با فرو ریختن بنیاد نظام‌های سیاسی کهن و تاسیس نظام‌های سیاسی نوین مبتنی بر دموکراسی وارد مرحله جدیدی کرد، با شکل‌گیری نظام‌های سیاسی دموکراتیک مبتنی بر آرای عموم مردم بود که مشارکت سیاسی مردم مورد توجه حاکمان و دولتمردان و نظریه پردازان این حوزه قرار گرفت و اهمیت پیدا کرد.

از یک سو، مشارکت سیاسی در هر جامعه‌ای مهم‌ترین نوع مشارکت اجتماعی است. از سوی دیگر، در بحث توسعه‌ی جوامع، توسعه‌ی سیاسی نسبت به سایر توسعه‌ها در الویت قرار دارد و دروازه‌ی ورود به توسعه‌های دیگر از جمله توسعه‌ی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... است که با مشارکت سیاسی مردم برای پالایش قدرت و پدیداری گردش‌نخبگان جهت تغییر موازنه‌ی قدرت در بین افراد و گروه‌های گوناگون جامعه با اندیشه و تفکرات متنوع حاصل می‌شود، «ساموئل هانتینگتون^۱ و جان نلسون^۲ معتقدند که مشارکت سیاسی مجموعه‌ی فعالیت‌هایی است که توسط شهروندان عادی جهت اثرگذاری بر تصمیم‌گیری‌های دولتی انجام می‌گیرد» (رودین^۳، ۲۰۰۷: ۳). چنانکه ملاحظه می‌شود، هانتینگتون و نلسون مشارکت سیاسی را کوشش‌های شهروندان غیردولتی برای تأثیرگذاری بر سیاست‌های عمومی می‌دانند.

افزایش مشارکت اجتماعی - سیاسی مردم در هر جامعه‌ای از یک طرف می‌تواند پشتوانه و قدرت محکمی برای دولت‌ها تلقی گردد و از طرف دیگر دولت‌ها می‌توانند با جلب و جذب مردم و بالا بردن تعهد و تعلق اجتماعی آنان در ابعاد مختلف سیاسی و اجتماعی و از همه مهمتر در دفاع از کشور و مقابله با تهدیدات خارجی از همبستگی و همدلی آنان بهره‌مند گردیده و در نظام جهانی از پرستیژ، اقتدار و موقعیت بالاتری برخوردار گردند.

۱ - Huntington

۲ - Nelson

۳ - Ruedin

مطالعه جامعه شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی.....141

فرهنگیان از اقبال تحصیلکرده، آگاه و فعال هر جامعه و سرشار از انرژی به شمار می روند و وسیع ترین طیف جمعیتی، یعنی دانش آموزان اعم از کودکان، نوجوانان و جوانان جامعه زیر نظر آنان آموزش می بینند و همواره کنش متقابلی با آنان دارند. براین اساس، شناخت سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان یک مسئله مهم تلقی می شود، زیرا اثرگذاری این قشر از جامعه در فرهنگ سیاسی دانش آموزان که آینده ی جامعه با تصمیمات و تدابیر آنها رقم خواهد خورد قابل چشم پوشی نیست. از سوی دیگر، کنش ها، رفتارها و گفتارهای فرهنگیان با دانش آموزان در سر کلاس درس و مدرسه و حتی بیرون از آن می تواند دانش آموزان را از بی تفاوتی، بی انگیزگی، ناامیدی، سیاست گریزی، از خود بیگانگی سیاسی، احساس بی قدرتی و احساس بی تأثیری بر وضع موجود برهاند و یا برعکس آنان را به این مسایل اجتماعی خطرناک سوق دهد. از این رو، مسئله ی اصلی در این پژوهش عبارتست از: مطالعه ی عملکرد نخبگان سیاسی جامعه و این که عملکرد نخبگان چه تأثیری بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان دارد؟ هدف کلی این پژوهش «بررسی جامعه شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان استان اردبیل می باشد.

شیخ زاده (۱۴۰۰)، در تحقیقی با عنوان «عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت مردم تهران در انتخابات یازدهمین دوره ی مجلس شورای اسلامی» به این نتایج دست که: بین اعتماد اجتماعی، احساس عدالت، هویت ملی و اعتقادات مذهبی با مشارکت در انتخابات رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یعنی، هرچقدر شهروندان به نهادهای حاکمیتی اعتماد بیشتری داشته باشند، احساس عدالت بیشتری در جامعه بنمایند، هویت ملی برجسته تر و تعلق بیشتری به نمادهای ملی داشته باشند و دارای باورهای دینی قوی باشند مشارکت آنان در انتخابات بیشتر می شود. از طرفی بین طبقه اجتماعی و سطح تحصیلات با مشارکت در انتخابات رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. یعنی، هر چقدر طبقه اجتماعی و سطح تحصیلات شهروندان بالاتر باشد مشارکت آنان در انتخابات کمتر است (شیخ زاده، ۱۴۰۰: صص ۷۵ - ۵۴).

نوابخش و دیگران (۱۴۰۰) تحقیقی را با عنوان ارائه مدل از عوامل تأثیر گذار بر مشارکت سیاسی - اجتماعی شهروندان در اجرای طرح های توسعه پایدار نواحی شهری (مطالعه موردی: شاغلین دستگاه

های اجرایی شهر اراک) با حجم نمونه ۳۶۱ نفر انجام داده‌اند. ابزار جمع‌آوری داده‌های تحقیق پرسشنامه بوده و در روش تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی، آزمون‌های معادلات ساختاری، آزمون سوبل و از نرم‌افزار PLS برای آزمون مدل‌های تحقیق و فرضیه‌ها استفاده گردید. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که هر یک از مجموعه عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی با میانجی‌گری مشارکت سیاسی - اجتماعی با توسعه پایدار شهری رابطه دارند. ولی بین عوامل سیاسی با میانجی‌گری مشارکت سیاسی - اجتماعی با توسعه پایدار شهری رابطه وجود ندارد (نوابخش و دیگران ۱۴۰۰: صص ۵۲۷ - ۵۰۵).

جعفری کلاریجانی و همکاران (۱۳۹۹)، پژوهشی با موضوع «بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر مشارکت سیاسی در بین جوانان استان مازندران» انجام داد. نتایج حاکی از این است که بین اثربخشی سیاسی و میزان مشارکت سیاسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بدین صورت که هر چه میزان اثربخشی سیاسی بیشتر شود، میزان مشارکت سیاسی بیشتر خواهد شد. بین میزان جامعه‌پذیری سیاسی و میزان مشارکت سیاسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یعنی هر چه میزان جامعه‌پذیری سیاسی بیشتر شود، میزان مشارکت سیاسی بیشتر خواهد شد. بین میزان باورهای دینی و مذهبی و میزان مشارکت سیاسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بدین معنی که هر چه میزان باورهای دینی و مذهبی بیشتر شود، میزان مشارکت سیاسی بیشتر خواهد شد (جعفری کلاریجانی و همکاران، ۱۳۹۹: صص ۴۶ - ۳۳).

نادری (۱۳۹۶) در پژوهش پیمایشی با عنوان «فرا تحلیل مشارکت سیاسی دانشجویان ایرانی: مطالعه‌ی اثربخشی عوامل تبیین‌کننده» نشان داده است که با وجود پیشی گرفتن مشارکت سیاسی دانشجویان بر مشارکت سیاسی کل جامعه، بیشتر دانشجویان در سطوح پایین سلسله‌مراتب مشارکت سیاسی (شرکت در انتخابات و پیگیری اخبار سیاسی) فعال بوده و تنها درصد کمی از دانشجویان مشارکت سیاسی فعالانه دارند. یافته‌های تبیینی مؤید آن است که قومیت دانشجویان بر میزان مشارکت سیاسی آنها تأثیر می‌گذارد؛ خانواده، عضویت در تشکل دانشجویی و دانشگاه محل تحصیل، نقش مهمی در جامعه‌پذیری سیاسی و مشارکت سیاسی دانشجویان دارد؛ تأثیر رسانه‌های جمعی (تلویزیون) بر مشارکت سیاسی خیلی ضعیف است و استفاده‌ی علمی و خبری از رسانه‌های دیجیتال بر مشارکت سیاسی دانشجویان اثرگذار است (نادری، ۱۳۹۶: ۲۹۰ - ۲۵۹).

مطالعه جامعه شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی.....143

ریحان طارق^۱ و همکاران (۲۰۲۲)، در تحقیقی با عنوان «مشارکت سیاسی رای دهندگان جوان پاکستان: ردیابی تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم رسانه های اجتماعی و جهت گیری های سیاسی» اظهار داشتند که یافته های ما نشان داد که شرکت کنندگان با علایق سیاسی، بیشتر کاربران رسانه های اجتماعی در پاکستان هستند. در نتیجه، در پاکستان، هر چه سطح جهت گیری قبلی منافع سیاسی بالاتر باشد، استفاده از رسانه های اجتماعی بالاتر است. این مطالعه تصور عمومی محققان را مبنی بر اینکه منافع سیاسی نتیجه استفاده از رسانه های اجتماعی است و علاقه سیاسی را به عنوان پیش بینی کننده استفاده از رسانه های اجتماعی به چالش کشید. نتایج به وضوح نشان داد که پیگیری رسانه های اجتماعی برای اطلاعات سیاسی در نهایت شهروندان را تشویق می کند تا در گفتگوهای سیاسی جاری در این پلتفرم ها مشارکت داشته باشند یا بحث جدیدی را برای بیان دیدگاه خود آغاز کنند. اطلاعات سیاسی موجود در رسانه های اجتماعی روند استدلال تحلیلی را تسریع می کند. تحقیقات همچنین نشان داد که کاربران رسانه های اجتماعی با اظهار نظر در مورد پست های سیاسی، نوشتن وبلاگ ها، پست هایی درباره انتخابات و رهبران سیاسی، انتقاد از سیاست های حاکمان و اشتراک گذاری مکرر محتوای سیاسی مانند عکس ها، ویدئوها و فایل های صوتی، نظرات خود را ابراز می کنند (ریحان طارق و همکاران، ۲۰۲۲).

لوی و آکیوا^۲ (۲۰۱۹) در دانشگاه آلبانی و دانشگاه ایالتی نیویورک پژوهشی را با عنوان «انگیزه مشارکت سیاسی در میان جوانان: تحلیلی از عوامل مرتبط با مشارکت سیاسی نوجوانان» به سرانجام رساندند و به این نتایج دست یافتند که در چند دهه گذشته، تعداد کشورهای دموکراتیک به طور چشمگیری افزایش یافته است، و اگرچه حقوق و آزادی های فردی در این کشورها متفاوت است، تعداد فزاینده ای از افراد این فرصت را به دست آورده اند که صدای خود را به گوش دولت هایشان برسانند. اغلب این صداها ساکت می مانند و بسیاری از مردم را ضعیف نشان می دهند. تحلیل نتایج نشان می دهد که منافع سیاسی ممکن است در پیش بینی مشارکت سیاسی آینده بسیار قوی تر از کارآمدی های سیاسی باشد، یافته ای که پیامدهای مهمی برای تحقیق دارد. بالاترین همبستگی بین

1 - Rehan Tariq

۱ – Levy & Akiva

منافع سیاسی ($t = 0/64$) و اثربخشی سیاسی ($t = 0/64$) بود، بقیه همه دامنه داشتند. نتایج آزمون‌های t نشان داد که دانش‌آموزان پسر نمونه آماری، به طور متوسط، مشارکت سیاسی انگیزه دهنده در میان جوانان ۱۶ ساله نسبت به دانش‌آموزان دختر داشتند (لوی و آکیوا، ۲۰۱۹: ۵۵-۳۹) پیات و یانوس^۱ (۲۰۱۸)، در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند... پناهندگان در هر کشوری که حق رأی دادن در انتخابات را دارند، در حالی که از کمبود خدمات اساسی احساس نارضایتی می‌کنند از رای دادن در انتخابات خودداری می‌کنند (پیات و یانوس، ۲۰۱۸: ۱۹۰-۱۸۵).

گان^۲ و همکاران (۲۰۱۷)، در پژوهش پیمایشی «به کارگیری رسانه‌ی اجتماعی، علاقه‌ی سیاسی و مشارکت در بین دانشجویان دانشگاه در شهر چین» نشان داده‌اند که به کارگیری رسانه‌ی اجتماعی در علائق سیاسی سهم بوده و به نوبه‌ی خود بر مشارکت مدنی و سیاسی اثر می‌گذارد. بعلاوه، در علائق سیاسی ممکن است اثرات به کارگیری رسانه‌ی اجتماعی را بر مشارکت سیاسی تعدیل کند. بر مبنای پیمایش ۸۹۷ نفری از دانشجویان دانشگاه گوانگژو در چین، یافته‌ها مؤید آن است به دلیل اقتدارگرایی شبکه‌ای در چین، ارتباطات سیاسی به میانجی شبکه‌ی اجتماعی در علائق مثبت نسبت به حکومت و جامعه تأثیر گذاشته و ارتباط با فعالین سیاسی از طریق شبکه با علائق سیاسی منفی مرتبط است (گان و همکاران، ۲۰۱۷: ۹۴۷-۹۳۶).

ظاهر^۳ (۲۰۱۶)، در مقاله‌ی پیمایشی «استفاده از رسانه‌ی اجتماعی و مشارکت سیاسی در میان دانشجویان دانشگاه» به بررسی رابطه بین میزان به کارگیری فیسبوک و مشارکت سیاسی در میان ۴۱۶ نمونه از دانشجویان پاکستانی پرداخت. بر مبنای یافته‌ها، همبستگی مثبتی بین فعالیت سیاسی و مدت زمان استفاده از فیسبوک وجود دارد. به عبارت دیگر، دانشجویانی که زمان بیشتری از فیسبوک استفاده نموده‌اند، به مراتب بیشتر فیسبوک را برای اهداف سیاسی به کار گرفته‌اند. دانشجویانی که فیسبوک را به خاطر اهداف سیاسی به کار گرفته‌اند، مشارکت فعالانه‌ای در فعالیت‌های سیاسی آنلاین و آفلاین داشته‌اند و مشارکت سیاسی آنلاین، به احتمال زیادی مشارکت سیاسی

۲ - Pyeatt & Yanus

۳ - Gan

۴ - Zaheer

مطالعه جامعه‌شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی.....145

آفلاین را شکل می‌بخشد. به علاوه، مشارکت سیاسی ارتباط معناداری با عوامل جمعیت‌شناختی نظیر جنسیت و سن دارد (ظاهر، ۲۰۱۶: ۲۹۹ - ۲۷۸).

هر یک از پژوهش‌های پیشین معمولاً بر بعدی از ابعاد عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی تأکید کرده‌اند. بعضی به بعد اقتصادی، برخی میزان تأثیر پایگاه اقتصادی-اجتماعی بر مشارکت اجتماعی را مورد بررسی قرار داده و یا اثر متغیری واحد مانند اثر اعتماد اجتماعی بر مشارکت اجتماعی را مطالعه کرده‌اند. نوآوری تحقیق حاضر، خروج از تک‌عاملی‌نگری در پدیده‌های اجتماعی و طرح عوامل مختلف اجتماعی و سیاسی در پژوهش است. در تحقیقات انجام گرفته بندرت به موضوع بررسی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر مشارکت سیاسی پرداخته شده است. همچنین، مطالعه تحقیقات پیشین نشان می‌دهد، مطالعاتی که پژوهشگران در حوزه‌ی مشارکت سیاسی انجام داده‌اند، عمدتاً بر روی جوانان، دانشجویان، زنان و شهروندان متمرکز شده‌اند، در حالی که این مطالعه با تمرکز بر روی یکی از اقشار روشنگر جامعه (فرهنگیان) انجام گرفته است، وجه تمایز دیگر، چارچوب نظری این پژوهش، تلفیقی از نظریه‌های جامعه‌شناسی سیاسی و علوم سیاسی است.

تبیین جامعه‌شناختی یکی از رویکردهای عمده در تبیین مشارکت سیاسی به شمار می‌رود. آنچه در تبیین مشارکت سیاسی بیشتر بدان پرداخته می‌شود این است که چه کسانی و چرا مشارکت سیاسی می‌کنند. در پاسخ به این سوالات اندیشمندان زیادی به ارائه نظرات خود پرداخته‌اند و هر کدام عوامل خاصی را مطرح کرده‌اند و هر کدام به یک دسته از عوامل اهمیت بیشتری داده‌اند که این امر در نهایت موجب پدیداری رویکردهای مستقلی در تبیین مشارکت سیاسی از جمله تبیین جامعه‌شناختی شده است. ضمن توضیح کوتاه در باره‌ی مفاهیم نخبگان و مشارکت سیاسی به نظریه‌ی برخی از مهم‌ترین نظریه‌پردازان این رویکرد اشاره می‌شود.

مشارکت سیاسی هرگونه رفتار و عمل فردی است که هدف آن تحت تأثیر قرار دادن سیاست‌گذاری‌های عمومی یا انتخاب رهبران سیاسی است» (عالم، ۱۳۹۷: ۲۳۴).

در اصطلاح جامعه‌شناسی، مشارکت عبارت از فعالیت آگاهانه و ارادی، برنامه‌ریزی شده، هدف‌دار، دخالت‌کنش‌مندان انسان‌ها در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها و نظارت بر اجرای قوانین و مقررات مربوط به مسایل اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و به طور کلی تمامی امورات زندگی اجتماعی به منظور بهره‌مندی از منافع مادی و معنوی آنها است.

به نظر ملوین سیمن^۱، بیگانگی مهم‌ترین عاملی است که مشارکت سیاسی را در جامعه تحت تاثیر قرار می‌دهد. وی نمودهای متفاوت رفتار بیگانه‌گونه را که در کاهش مشارکت سیاسی - اجتماعی افراد موثر است به شرح ذیل بیان می‌کند:

۱- **احساس بی قدرتی:** نوعی بیگانگی است که فرد احساس می‌کند در وضعیت‌های اجتماعی و کنش متقابل خود تأثیر گذار نیست (ستوده، ۱۳۸۳).

۲- **احساس بی معنایی:** در این حالت فرد احساس می‌کند هیچ راهنمایی برای انتخاب سلوک و عقیده‌ی خود ندارد. بنابراین، نمی‌تواند در تصمیم‌گیری، عقیده‌ی خود را با استانداردهای فرهنگی - اجتماعی موجود در جامعه وفق دهد. ممکن است در کاربرد مفهوم بی معنایی، حد بالایی از بیگانگی مورد نظر باشد و آن زمانی است که شخص نمی‌داند به چه چیزی باید اعتقاد داشته باشد وقتی که حداقل معیارهای فردی برای تصمیم‌گیری مشخص فراهم نیست (کوزرو روزنبرگ^۲، ۱۳۷۸).

۳- **احساس بی هنجاری:** هنجارهای اجتماعی که سلوک فردی را نظم می‌بخشد، در هم شکسته شده یا تاثیر خود را به عنوان قاعده از دست داده است (همان، ۱۳۷۸).

۴- **احساس بی تأثیری سیاسی:** وقتی به فعالیت‌های اعضای جامعه ارزش مثبت داده نمی‌شود و فعالیت‌های آنان در جامعه بی اثر تلقی می‌شود، در نتیجه‌ی احساس بی اثر بودن، دچار نوعی بی تفاوتی می‌شوند.

۵- **بی اعتمادی سیاسی:** اعتماد سیاسی ریشه در اعتماد اجتماعی دارد و هر چقدر اعتماد مردم نسبت به نظام سیاسی و حکمرانان آن بیشتر باشد، علاوه بر ثبات و پایداری نظام سیاسی، قدرت چانه زنی حاکمان در عرصه بین‌المللی افزایش می‌یابد. در مقابل، بی اعتمادی سیاسی باعث از بین رفتن انگیزه‌های مشارکت سیاسی می‌شود و اگر چنانچه مشارکت سیاسی از بین برود و مردم به نقش و تاثیر خود در مشارکت اطمینان نداشته باشند، اعتماد به حاکمان از بین می‌رود و در نهایت دچار از خودبیگانگی در جامعه می‌شوند.

۳ - Seeman

۴ - Coser & Rosenberg

مطالعه جامعه‌شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی.....147

با مطالعه و بررسی نظریات مطرح در مشارکت سیاسی، این نظریه‌ها هر یک به تنهایی قادر به بررسی و تحلیل جامع پدیده‌ی مورد بررسی در تحقیق حاضر نیستند. بنابراین، نگارنده با توجه به جامعیت دیدگاه‌های هانتینگتون، نلسون و لیپست در تبیین مشارکت سیاسی، با تلفیق آراء و نظریات این اندیشمندان، چارچوب نظری پژوهش را ارائه و فرضیات تحقیق را استخراج نمود.

ساموئل هانتینگتون و جان نلسون معتقدند که مشارکت سیاسی مجموعه‌ی فعالیت‌هایی است که توسط شهروندان عادی جهت اثرگذاری بر تصمیم‌گیری‌های دولتی انجام می‌گیرد. از نظر هانتینگتون و نلسون مشارکت سیاسی تابعی از تصمیمات نخبگان سیاسی حاکم و سیاست‌های آنها است. نخبگان سیاسی حاکم بر جامعه هر چه بیشتر در جهت تأمین حقوق شهروندی، بهبود کیفیت خدمات دهی، تحقق خواسته‌های آنان، ترجیح منافع عمومی بر منافع شخصی و مبارزه با انواع فسادهای اجتماعی اقدام نمایند اعضای جامعه در حمایت از سیاست‌ها و برنامه‌های آنان همواره در صحنه‌های سیاسی و اجتماعی حضور پررنگ داشته و فعالیت مضاعفی خواهند کرد. از نظر هانتینگتون و نلسون احساس بی‌قدرتی و احساس بی‌معنی بودن فعالیت سیاسی و مدنی و اعتقاد به بی‌تأثیری اعمال فردی در روند وقایع و امور سیاسی - اجتماعی نگرشی منفی است که میزان مشارکت سیاسی را به حداقل می‌رساند.

لیپست در مطالعات خود دریافت که اقدامات و تصمیمات دولت در مشارکت سیاسی گروه‌های اجتماعی خاص موثر است، مثلاً گروه‌هایی که دارای ارزش‌ها و باورهای اخلاقی و مذهبی خاص هستند و از سیاست‌های دولت متأثر می‌شوند، بیشتر به مشارکت سیاسی مبادرت می‌ورزند.

در این پژوهش، با رجوع به دیدگاه‌های نظری و منابع تجربی و بهره‌گیری از نتایج به دست آمده از مرور آنها، برای تحلیل مشارکت سیاسی فرهنگیان، چارچوب نظری تنظیم و در قالب آن فرضیه‌های اصلی ارائه گردیده است. با توجه به دیدگاه‌های هانتینگتون، نلسون و لیپست در تبیین عملکرد نخبگان سیاسی و مشارکت سیاسی، با تلفیق آراء و نظریات این اندیشمندان، چارچوب نظری پژوهش ارائه و فرضیات تحقیق به شرح زیر استخراج گردید.

۱ - شفافیت عملکرد مسئولان جامعه بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان استان اردبیل اثرگذار است.

۲ - پاسخگو بودن مسئولان جامعه بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان استان اردبیل اثرگذار است.

- ۳- ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان استان اردبیل موثر است.
- ۴- مبارزه‌ی حاکمان جامعه با فساد اجتماعی بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان استان اردبیل تاثیر دارد.
- ۵- اعتماد سیاسی فرهنگیان استان اردبیل بر سطح مشارکت سیاسی آنان تاثیر دارد.
- ۶- اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان استان اردبیل اثر گذار است.
- ۷- اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه‌ی سیاسی بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان استان اردبیل تاثیر دارد.

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش، برای جمع‌آوری اطلاعات از نمونه‌ی آماری جهت آزمون مدل نظری تحقیق، از روش پیمایشی استفاده شد. بنابراین، رویکرد مورد استفاده در این پژوهش، کمی است که از لحاظ گردآوری داده‌ها، از نوع پیمایشی با تکنیک پرسشنامه، از نظر ماهیت، توصیفی - تحلیلی، از لحاظ هدف بنیادی، از نظر وسعت، پهنانگر و به لحاظ معیار زمانی یک بررسی مقطعی است. برای تدوین و تنظیم شاخص‌ها و گویه‌های پرسشنامه جهت گردآوری اطلاعات، پرسشنامه‌ی محقق ساخته طراحی شد. گویه‌های سنجش متغیرهای مستقل و متغیر وابسته تحقیق بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت طراحی و از خیلی کم = ۱ نمره، تا خیلی زیاد = ۵ نمره دهی شد. برای توصیف و تجزیه و تحلیل داده‌ها از دو شیوه‌ی آماری مرسوم یعنی آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده گردید. در آمار توصیفی، اطلاعات و داده‌های جمع‌آوری شده برای توصیف و تفسیر در قالب جداول یک بعدی یا یک متغیره قرار گرفت. در این شیوه، از آمارهای توصیفی نظیر فراوانی‌ها، درصدها و درصد معتبر، واریانس و انحراف معیار و... استفاده گردید. در آمار استنباطی، اطلاعات و داده‌های جمع‌آوری شده جهت تجزیه و تحلیل در قالب جداول دو بعدی یا دو متغیره از انواع آزمون‌های مورد لزوم مانند همبستگی پیرسون برای آزمون فرضیه‌ها و برای تعیین سهم تأثیرگذاری نسبی هر یک از متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته، از تحلیل رگرسیون خطی و همچنین جهت تعیین تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته، از روش

مطالعه جامعه شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی.....149

تحلیل مسیر استفاده گردید.

برای اعتبار یا پایایی پرسشنامه، بعد از اجرای پیش آزمون، اعتبار یا پایایی آن با استفاده از فرمول تعیین ضریب اعتبار آلفای کرونباخ ۰/۸۲ محاسبه شد که مقدار مناسبی است و روایی پرسشنامه از نوع اعتبار صوری است، بدین گونه که از صاحب نظران و کارشناسان این حوزه برای روایی پرسشنامه نظرخواهی شد و در نهایت با اصلاح و تایید اساتید راهنما و مشاور، برای نمونه ی آماری توزیع شد. جامعه آماری این پژوهش را تمامی فرهنگیان استان اردبیل که در ۱۹ ناحیه و منطقه آموزش و پرورش این استان در سالتحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۳۹۹ اشتغال دارند و تعداد آنها ۱۶۳۰۰ نفر می باشند، تشکیل می دهند. حجم نمونه ی آماری این پژوهش با استفاده از فرمول ویلیام کوکران ۳۸۰ نفر برآورد گردید. در این پژوهش از روش های نمونه گیری تصادفی ساده و نمونه گیری طبقه ای نسبی به صورت ترکیبی استفاده گردید.

یافته های توصیفی

پس از بررسی و تجمیع نظرات نمونه ی مورد مطالعه، پاسخ های آنان به گویه های متغیرها ی مستقل و متغیر وابسته در راستای طبقه بندی در سطوح مشارکت پایین، متوسط و بالا مطابق جدول زیر تنظیم گردید.

جدول (۲) - میانگین فراوانی و درصد فراوانی پاسخگویان بر مبنای سه سطح پایین، متوسط و بالا

سطح بالا		سطح متوسط		سطح پایین		متغیر وابسته و متغیرها ی مستقل
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۸/۴۰	۷۰	۲۰/۴۰	۷۸	۶۱/۲۰	۲۳۲	مشارکت سیاسی فرهنگیان
۶/۸۴	۲۶	۱۶/۳۲	۶۲	۷۶/۸۴	۲۹۲	شفافیت عملکرد مسئولان جامعه
۵/۲۷	۲۰	۱۶/۸۴	۶۴	۷۷/۸۹	۲۹۶	پاسخگو بودن مسئولان جامعه
۷/۳۷	۲۸	۲۱/۰۵	۸۰	۷۱/۵۸	۲۷۲	ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه
۵/۲۷	۲۰	۲۱/۵۷	۸۲	۷۳/۱۶	۲۷۸	مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی
۸/۱۶	۳۱	۱۵/۷۹	۶۰	۷۶/۰۵	۲۸۹	اعتماد سیاسی فرهنگیان
۱۰/۳۷	۴۰	۱۸/۴۷	۷۰	۷۱/۱۶	۲۷۰	اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی
۴/۴۷	۱۷	۱۰/۷۹	۴۱	۸۴/۷۴	۳۲۲	اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی

جدول (۲) - میانگین فراوانی و درصد فراوانی پاسخگویان بر مبنای سه سطح پایین، متوسط و بالا

مشارکت سیاسی:

نتایج به دست آمده نشان داد ۶۱/۲۰ درصد پاسخگویان از مشارکت سیاسی پایین و ۲۰/۴۰ درصد متوسط و ۱۸/۴۰ درصد از مشارکت سیاسی بالایی برخوردارند. بنابراین، می‌توان گفت پاسخگویان، مشارکت سیاسی خود را در سطح پایین ارزیابی کرده‌اند.

شفافیت عملکرد مسئولان جامعه:

نتایج به دست آمده نشان داد ۷۶/۸۴ درصد پاسخگویان بر این باورند که شفافیت عملکرد نخبگان سیاسی حاکم در سطح پایینی است و ۱۶/۳۲ درصد آن را در سطح متوسط و ۶/۸۴ درصد در سطح بالایی ارزیابی کردند. بنابراین، می‌توان گفت، به نظر اکثریت پاسخگویان شفافیت عملکرد نخبگان سیاسی در سطح پایین قرار دارد.

پاسخگو بودن مسئولان جامعه:

نتایج به دست آمده نشان داد ۷۷/۸۹ درصد پاسخگویان این گونه اظهار نظر کرده‌اند که میزان پاسخگویی نخبگان سیاسی حاکم در سطح پایینی است و ۱۶/۸۴ درصد آن را در سطح متوسط و ۵/۲۷ درصد در سطح بالایی ارزیابی کردند. بنابراین، می‌توان گفت اکثریت پاسخگویان رضایت قابل قبولی از پاسخگو بودن نخبگان سیاسی حاکم در مقابل عملکردشان ندارند.

ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه:

نتایج به دست آمده نشان داد که ۷۱/۵۸ درصد پاسخگویان ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه را در سطح پایین ارزیابی کرده‌اند و ۲۱/۰۵ درصد در سطح متوسط و ۷/۳۷ درصد آنان در سطح بالایی این احساس را دارند. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که اکثریت پاسخگویان بر این باورند که مسئولان جامعه منافع ملی را بر منافع فردی در سطح پایین ترجیح می‌دهند.

مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی:

نتایج به دست آمده نشان داد که ۷۳/۱۶ درصد پاسخگویان موفقیت حاکمان جامعه را در مبارزه با فساد اجتماعی در سطح پایین ارزیابی کرده‌اند و ۲۱/۵۷ درصد در سطح متوسط و ۵/۲۷ درصد

مطالعه جامعه شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی.....151

در سطح بالا موفق دانسته اند. بنابراین، می توان نتیجه گرفت که اکثریت پاسخگویان، مبارزه حاکمان جامعه را با فساد اجتماعی در سطح پایین ارزیابی می کنند.

اعتماد سیاسی :

نتایج به دست آمده نشان داد ۷۶/۰۵ درصد پاسخگویان بر این باورند که میزان اعتمادشان به نخبگان سیاسی حاکم در سطح پایینی قرار دارد و ۱۵/۷۹ درصد در سطح متوسط و ۸/۱۶ درصد در سطح بالایی این اعتماد را نسبت به نخبگان سیاسی حاکم دارند. بنابراین، می توان گفت اکثریت پاسخگویان نسبت به نخبگان سیاسی حاکم در سطح پایین اعتماد دارند.

اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی:

نتایج به دست آمده نشان داد که ۶۱/۸۴ درصد پاسخگویان اقدامات حاکمان جامعه را در بهبود خدمات اجتماعی در سطح پایین و ۲۹/۴۷ درصد در سطح متوسط و ۸/۶۹ درصد در سطح بالا ارزیابی کردند. بنابراین، می توان نتیجه گرفت که اکثریت پاسخگویان اظهار داشته اند بهبود خدمات اجتماعی در سطح پایین است.

اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی

نتایج به دست آمده نشان داد که ۸۴/۷۴ درصد پاسخگویان اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی را در سطح پایین ارزیابی کرده اند و ۱۰/۷۹ درصد در سطح متوسط و ۴/۴۷ درصد آنان در سطح بالایی این ارزیابی را دارند. بنابراین، می توان نتیجه گرفت که اکثریت پاسخگویان اقدامات نخبگان سیاسی را برای توسعه سیاسی در سطح پایین ارزیابی کرده اند.

جدول (۳) - توزیع نسبی شاخص‌های عملکرد نخبگان سیاسی

متغیرها	میانگین واقعی	میانگین مورد انتظار	انحراف معیار	آلفای کرونباخ
مشارکت سیاسی فرهنگیان	۴۴/۴۵	۶۰	۹/۲۵	۰/۸۸
شفافیت عملکرد مسئولان جامعه	۵/۱۲	۱۵	۹/۲۸	۰/۸۱
پاسخگو بودن مسئولان جامعه	۵/۹۱	۱۵	۹/۷۷	۰/۸۲
ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه	۸/۸۶	۱۸	۱۰/۱۲	۰/۸۰
مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی	۶/۶۲	۱۵	۸/۹۵	۰/۷۹
اعتماد سیاسی فرهنگیان	۹/۵۳	۱۸	۱۰/۱۲	۰/۸۳
اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی	۱۰/۱۵	۲۱	۹/۲۵	۰/۸۲
اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی	۸/۷۸	۱۸	۸/۸۴	۰/۸۱

داده‌های جدول فوق نشان می‌دهد که نمره میانگین واقعی مشارکت سیاسی برای افراد مورد مطالعه برابر با ۴۴/۴۵ است این نمره در مقایسه با میانگین مورد انتظار (۶۰) در حد پایینی است و بیانگر مشارکت سیاسی پایین در میان فرهنگیان مورد مطالعه است.

نمره میانگین واقعی شفافیت عملکرد مسئولان جامعه برابر با ۵/۱۲ است که این نمره در مقایسه با میانگین مورد انتظار (۱۵) در حد پایینی است و بیانگر این است که شفافیت عملکرد مسئولان جامعه در سطح پایینی است.

نمره میانگین واقعی پاسخگو بودن مسئولان جامعه از نظر فرهنگیان مورد مطالعه برابر با ۵/۹۱ است که این نمره در مقایسه با میانگین مورد انتظار (۱۵) در حد پایینی است و بیانگر این است که رضایت از پاسخگو بودن مسئولان جامعه در مقابل عملکردهای خود در سطح پایین است.

نمره میانگین واقعی ترجیح منافع ملی بر منافع فردی توسط مسئولان جامعه از نظر فرهنگیان مورد مطالعه برابر با ۸/۸۶ است که در مقایسه با میانگین مورد انتظار (۱۸) در سطح پایینی است و حکایت از این دارد که ارزیابی فرهنگیان از ترجیح منافع ملی بر منافع فردی توسط مسئولان جامعه در سطح پایینی است.

نمره میانگین واقعی مبارزه با فساد اجتماعی از سوی حاکمان جامعه از نظر فرهنگیان مورد مطالعه برابر با ۶/۶۲ که در مقایسه با میانگین مورد انتظار (۱۵) در سطح پایینی قرار دارد و نشان دهنده این است که فرهنگیان از مبارزه با فساد اجتماعی توسط حاکمان جامعه در سطح پایینی رضایت دارند.

153.....مطالعه جامعه شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی.....

نمره میانگین واقعی اعتماد سیاسی فرهنگیان مورد مطالعه نسبت به نخبگان سیاسی حاکم برابر با ۹/۵۳ است که در مقایسه با میانگین مورد انتظار (۱۸) در حد پایینی است و بیانگر این واقعیت است که فرهنگیان در سطح پایینی به نخبگان سیاسی حاکم اعتماد دارند.

نمره میانگین واقعی اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی از نظر فرهنگیان مورد مطالعه برابر با ۱۰/۱۵ است که در مقایسه با میانگین مورد انتظار (۲۱) در سطح پایینی قرار دارد، بدین معنی که فرهنگیان در از بهبود خدمات اجتماعی توسط حاکمان جامعه در سطح پایینی رضایت دارند.

نمره میانگین واقعی اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی برابر با ۸/۷۸ است که در مقایسه با میانگین مورد انتظار (۱۸) در سطح پایینی است و حکایت از این دارد که فرهنگیان مورد مطالعه اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی را در سطح پایینی ارزیابی کرده اند.

یافته های استنباطی

جدول (۴) - ضریب همبستگی پیرسون^۱ بین متغیرهای مستقل با متغیر وابسته مشارکت سیاسی فرهنگیان

متغیر مستقل	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
شفافیت عملکرد مسئولان جامعه	۳۸۰	۸/۱۲	۹/۲۸	۰/۷۱	sig = ۰/۰۰۰
پاسخگو بودن مسئولان جامعه	۳۸۰	۷/۹۱	۹/۷۷	۰/۶۵	sig = ۰/۰۰۰
ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه	۳۸۰	۸/۸۶	۱۰/۱۲	۰/۶۴	sig = ۰/۰۰۰
مبارزه ی حاکمان جامعه با فساد اجتماعی	۳۸۰	۸/۶۲	۸/۹۵	۰/۵۸	sig = ۰/۰۰۰
اعتماد سیاسی فرهنگیان	۳۸۰	۹/۵۳	۱۰/۱۲	۰/۵۳	sig = ۰/۰۰۰
اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی	۳۸۰	۱۰/۱۵	۹/۲۵	۰/۵۶	sig = ۰/۰۰۰
اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی	۳۸۰	۸/۷۸	۸/۸۴	۰/۵۹	sig = ۰/۰۰۰

۱ - pearson correlation

آزمون فرضیه اول - شفافیت عملکرد مسئولان جامعه بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان اثرگذار است.

نتیجه‌ی آزمون همبستگی پیرسون ($r=0/71$) با سطح معناداری ($sig = 0/000$) در خصوص رابطه بین شفافیت عملکرد مسئولان جامعه و مشارکت سیاسی فرهنگیان که $P < 0/01$ می‌باشد نشان می‌دهد که از لحاظ آماری در سطح ۹۹ درصد بین شفافیت عملکرد مسئولان جامعه و مشارکت سیاسی فرهنگیان رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. ضریب همبستگی حاکی از وجود رابطه مثبت و در حد قوی بین متغیرهای مورد مطالعه می‌باشد. بدین معنی که هر چه شفافیت عملکرد مسئولان جامعه بیشتر باشد سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان نیز بیشتر خواهد شد. بنابراین، با رد فرض صفر، فرضیه فوق تایید و قابلیت تعمیم به جامعه‌ی آماری را دارد.

آزمون فرضیه دوم - پاسخگو بودن مسئولان جامعه بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان اثرگذار است.

نتیجه‌ی آزمون همبستگی پیرسون ($r=0/65$) با سطح معناداری ($sig = 0/000$) در خصوص رابطه بین پاسخگویی مسئولان جامعه و مشارکت سیاسی فرهنگیان که $P < 0/01$ می‌باشد نشان می‌دهد که از لحاظ آماری در سطح ۹۹ درصد بین پاسخگو بودن مسئولان جامعه و مشارکت سیاسی فرهنگیان رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. ضریب همبستگی بین دو متغیر حاکی از وجود رابطه مثبت و در حد قوی بین متغیرهای مورد مطالعه می‌باشد. بدین معنی که هر چه پاسخگویی مسئولان جامعه بیشتر باشد سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان نیز بیشتر خواهد شد. بنابراین، با رد فرض صفر، فرضیه فوق تایید و قابلیت تعمیم به جامعه‌ی آماری را دارد.

آزمون فرضیه سوم - ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان موثر است.

نتیجه‌ی آزمون همبستگی پیرسون ($r=0/64$) با سطح معناداری ($sig= 0/000$) در خصوص رابطه بین ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه و مشارکت سیاسی فرهنگیان که $P < 0/01$ می‌باشد نشان می‌دهد که از لحاظ آماری در سطح ۹۹ درصد بین این دو متغیر رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. ضریب همبستگی بین دو متغیر برابر با $0/64$ حاکی از وجود رابطه مثبت و قوی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته می‌باشد. بدین معنی که هر چه مسئولان جامعه منافع ملی را بر منافع فردی بیشتر ترجیح دهند سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان نیز بیشتر خواهد شد. بنابراین، فرض

155.....مطالعه جامعه شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی

صفر رد می شود و فرضیه فوق تایید و قابلیت تعمیم به جامعه ی آماری را دارد

آزمون فرضیه چهارم - مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان تاثیر دارد.

نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون ($r=0/58$) با سطح معناداری ($sig=0/000$) در خصوص رابطه بین مبارزه ی حاکمان جامعه با فساد اجتماعی و مشارکت سیاسی فرهنگیان که $P<0/01$ می باشد حاکی از آن است که از لحاظ آماری در سطح ۹۹ درصد بین این دو متغیر رابطه ی معنی داری وجود دارد. ضریب همبستگی بین دو متغیر برابر با $0/58$ نشان می دهد که رابطه مثبت و قوی بین دو متغیر وجود دارد. بدین معنی که هر چه مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی بیشتر باشد سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان نیز بیشتر خواهد شد. بنابراین، با رد فرض صفر، فرضیه فوق تایید و قابلیت تعمیم به جامعه ی آماری را دارد.

آزمون فرضیه پنجم - اعتماد سیاسی فرهنگیان بر سطح مشارکت سیاسی آنان تاثیر دارد.

نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون ($r=0/53$) با سطح معناداری ($sig=0/000$) در خصوص رابطه بین اعتماد سیاسی فرهنگیان و مشارکت سیاسی فرهنگیان که $P<0/01$ می باشد نشان می دهد که از لحاظ آماری در سطح ۹۹ درصد بین اعتماد سیاسی فرهنگیان و مشارکت سیاسی آنان رابطه ی معنی داری وجود دارد. همبستگی بین دو متغیر مذکور که برابر با $0/53$ است حاکی از وجود رابطه مثبت و درحد متوسط قوی بین متغیرهای مورد مطالعه می باشد. بدین معنی که هر چه اعتماد سیاسی فرهنگیان بیشتر باشد سطح مشارکت سیاسی آنان نیز بیشتر خواهد شد. بنابراین، فرض صفر رد و فرضیه فوق تایید و قابلیت تعمیم به جامعه ی آماری را دارد.

آزمون فرضیه ششم - اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان اثرگذار است.

نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون ($r=0/56$) با سطح معناداری ($sig=0/000$) در خصوص رابطه بین اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی و مشارکت سیاسی آنان که $P<0/01$ می باشد نشان می دهد که از لحاظ آماری در سطح ۹۹ درصد بین اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی و مشارکت سیاسی فرهنگیان رابطه ی معنی داری وجود دارد. ضریب همبستگی

بین دو متغیر ۰/۵۶ حاکی از وجود رابطه مثبت و در حد متوسط قوی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته می‌باشد. بدین معنی که هر چه اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی بیشتر باشد سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان نیز بیشتر خواهد شد. بنابراین، فرض صفر رد و فرضیه فوق تایید و قابلیت تعمیم به جامعه‌ی آماری را دارد.

آزمون فرضیه هفتم - اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی بر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان موثر است.

نتیجه‌ی آزمون همبستگی پیرسون ($r=0/59$) با سطح معناداری ($p=0/000$) در خصوص رابطه بین اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی و مشارکت سیاسی فرهنگیان که $P<0/01$ می‌باشد حاکی از آن است که از لحاظ آماری در سطح ۹۹ درصد بین اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی و مشارکت سیاسی فرهنگیان رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. ضریب همبستگی بین دو متغیر مستقل و وابسته برابر با ۰/۵۹ و حاکی از وجود رابطه مثبت و در حد متوسط قوی بین این متغیرها می‌باشد. بدین معنی که هر چه اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی بیشتر باشد سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان نیز بیشتر خواهد شد. بنابراین، با رد فرض صفر، فرضیه فوق تایید و قابلیت تعمیم به جامعه‌ی آماری را دارد.

جدول (۵) - تحلیل رگرسیون: پیش‌بینی و ضرایب رگرسیون متغیرهای مستقل در پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان

Sig سطح معناداری	F آنووا	مقدار T	SE خطای استاندارد	SD انحراف استاندارد	B ضریب غیر استاندارد	β ضریب استاندارد	R ² ضریب تعیین تعدیل شده	R ² ضریب تعیین	R ضریب همبستگی	متغیرهای پیش‌بین (متغیرهای مستقل)
۰/۰۰۰	۳۲۸/۳۷	۱۸/۰۴ ۱۰/۴۲	۰/۰۸ ۱/۵۲	۹/۲۸	۱/۲۸ ۵/۲۳	۰/۷۱ -	۰/۵۰۰	۰/۵۰۴	۰/۷۱	شفافیت عملکرد مسئولان جامعه مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۲۴۷/۵۲	۱۶/۱۲ ۶/۲۸	۰/۱۴ ۱/۴۵	۹/۷۷	۱/۸۸ ۱۷/۸۹	۰/۶۵ -	۰/۴۲۰	۰/۴۲۳	۰/۶۵	پاسخگو بودن مسئولان جامعه مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۲۴۴/۸۶	۱۵/۲۲ ۱۶/۳۴	۰/۱۴ ۱/۴۲	۱۰/۱۲	۱/۸۵ ۲۱/۵۶	۰/۶۴	۰/۴۰۰	۰/۴۱۰	۰/۶۴	ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه

مطالعه جامعه شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی.....157

مقدار ثابت										
مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی مقدار ثابت	۰/۵۸	۰/۳۳۶	۰/۳۳۵	۰/۵۸	۰/۸۵	۸/۹۵	۰/۰۶	۱۳/۸۵	۱۹۱/۹۰	۰/۰۰۰
اعتماد سیاسی فرهنگیان مقدار ثابت	۰/۵۳	۰/۲۸۱	۰/۲۸۰	۰/۵۳	۲/۱۵	۱۰/۱۲	۰/۲۲	۱۱/۴۸ ۲۳/۲۷	۱۳۸/۱۶	۰/۰۰۰
اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی مقدار ثابت	۰/۵۶	۰/۳۱۴	۰/۳۱۰	۰/۵۶	۱/۵۴	۹/۲۵	۰/۱۲	۱۲/۹۴ ۹/۲۸	۱۶۷/۴۸	۰/۰۰۰
اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی مقدار ثابت	۰/۵۹	۰/۳۴۸	۰/۳۴۵	۰/۵۹	۰/۹۴ ۱۰/۶۹	۸/۸۴	۰/۱۱ ۲/۰۹	۱۳/۹۳ ۱۰/۰۳	۱۹۳/۱۸	۰/۰۰۰

اینک، تحلیل رگرسیونی پیش بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان از روی متغیرهای مستقل با توجه به جدول فوق مورد تحلیل قرار می گیرد.

شفافیت عملکرد مسئولان جامعه: رابطه ی خطی معناداری بین شفافیت عملکرد مسئولان جامعه و متغیر وابسته وجود دارد ($R=0/71$). مقدار R^2 تعدیل شده برابر با ۰/۵۰۰ نشان می دهد شفافیت عملکرد مسئولان جامعه می تواند ۵۰ درصد واریانس مشارکت سیاسی فرهنگیان را تبیین کند. ضریب رگرسیون شفافیت عملکرد مسئولان جامعه با مقدار بتای ($\beta=0/71$) نشان می دهد که با هر واحد تغییر در انحراف معیار شفافیت عملکرد مسئولان جامعه، ۰/۷۱ واحد در انحراف معیار مشارکت سیاسی فرهنگیان تغییر به وجود می آید. مقدار آزمون F ($328/37$) با توجه به این که سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ است، می توان گفت شفافیت عملکرد مسئولان جامعه قابلیت پیش بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان را دارد.

پاسخگو بودن مسئولان جامعه: رابطه خطی معناداری بین پاسخگو بودن مسئولان جامعه و مشارکت سیاسی فرهنگیان وجود دارد ($R=0/65$). مقدار R^2 تعدیل شده برابر با ۰/۴۲۰ نشان می دهد پاسخگو بودن مسئولان جامعه می تواند ۴۲ درصد واریانس مشارکت سیاسی آنان را تبیین کند.

ضریب رگرسیون پاسخگو بودن مسئولان جامعه با مقدار بتای ($\beta=0/65$) نشان می‌دهد که با هر واحد تغییر در انحراف معیار پاسخگو بودن مسئولان جامعه، انحراف معیار مشارکت سیاسی فرهنگیان $0/65$ واحد تغییر می‌یابد. مقدار آزمون F برابر با $247/52$ می‌باشد و با توجه به این که سطح معناداری کمتر از $0/05$ است می‌توان گفت پاسخگو بودن مسئولان جامعه قابلیت پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان را دارد.

ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه: ضریب همبستگی دو متغیر (R) برابر با $0/64$ و ضریب تعیین تعدیل شده (R^2) $0/40$ می‌باشد. مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که 40 درصد تغییرات متغیر مشارکت سیاسی فرهنگیان توسط ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه تبیین می‌شود. ضریب رگرسیون پاسخگو بودن مسئولان جامعه با مقدار بتای ($\beta=0/64$) نشان می‌دهد که با هر واحد تغییر در انحراف معیار ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه، انحراف معیار مشارکت سیاسی فرهنگیان $0/64$ واحد تغییر می‌یابد. با توجه به مقدار آزمون F ($244/86$) و سطح معنی‌داری که کمتر از $0/05$ است می‌توان گفت ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه قابلیت پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان را دارد.

مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی: ضریب همبستگی بین دو متغیر برابر با $0/58$ و ضریب تعیین تعدیل شده (R^2) $0/335$ می‌باشد. مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که $33/5$ درصد تغییرات متغیر مشارکت سیاسی فرهنگیان توسط مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی تبیین می‌شود. ضریب رگرسیون مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی با مقدار بتای ($\beta=0/58$) نشان می‌دهد که با هر واحد تغییر در انحراف معیار مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی $0/58$ واحد در انحراف معیار مشارکت سیاسی فرهنگیان تغییر ایجاد می‌شود. با توجه به مقدار F ($191/90$) و سطح معنی‌داری می‌توان گفت معادله رگرسیونی از نظر آماری مورد تایید است، به این معنی که مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی قابلیت پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان را دارد.

اعتماد سیاسی فرهنگیان: ضریب همبستگی دو متغیر، R برابر با $0/53$ و ضریب تعیین R^2 تعدیل شده $0/280$ می‌باشد. مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که اعتماد سیاسی فرهنگیان می‌تواند 28 درصد واریانس مشارکت سیاسی فرهنگیان را تبیین کند. ضریب رگرسیون اعتماد سیاسی فرهنگیان با مقدار بتای ($\beta=0/53$) نشان می‌دهد که با هر واحد تغییر در انحراف معیار اعتماد

159.....مطالعه جامعه شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی

سیاسی فرهنگیان، در انحراف معیار مشارکت سیاسی آنان $0/53$ واحد تغییر به وجود می آید. با توجه به مقدار $F(138/16)$ و سطح معناداری کمتر از $0/05$ می توان گفت اعتماد سیاسی فرهنگیان قابلیت پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان را دارد. پس، معادله رگرسیونی فوق معنادار است.

اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی: ضریب همبستگی دو متغیر (R) برابر با $0/56$ و ضریب تعیین تعدیل شده (R^2) $0/310$ می باشد. مقدار ضریب تعیین نشان می دهد که 31 درصد تغییرات متغیر مشارکت سیاسی فرهنگیان توسط اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی تبیین می شود. ضریب رگرسیون اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی با مقدار بتای ($\beta=0/56$) نشان می دهد که با هر واحد تغییر در انحراف معیار اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی $0/56$ واحد در انحراف معیار مشارکت سیاسی فرهنگیان تغییر به وجود می آید. با توجه به مقدار $F(167/48)$ و سطح معنی داری می توان گفت معادله رگرسیونی از نظر آماری مورد تایید است. به این معنی که اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی قابلیت پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان را دارد.

اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی: ضریب همبستگی دو متغیر برابر با $0/59$ و ضریب تعیین تعدیل شده (R^2) $0/345$ می باشد. مقدار ضریب تعیین نشان می دهد که $34/5$ درصد تغییرات متغیر مشارکت سیاسی فرهنگیان اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی تبیین می شود. با توجه به مقدار $F(193/18)$ و سطح معنی داری می توان گفت معادله رگرسیونی از نظر آماری مورد تایید قرار گرفت. ضریب رگرسیون نشان می دهد اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی با مقدار بتای ($\beta=0/59$) از قدرت تبیین مشارکت سیاسی فرهنگیان برخوردار است. به عبارت دیگر مقدار بتا نشان می دهد که با هر واحد تغییر در انحراف معیار اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی $0/59$ واحد در انحراف معیار مشارکت سیاسی فرهنگیان تغییر به وجود می آید. پس، معادله رگرسیونی معنادار است.

تحلیل مسیر روشی است که پژوهشگر را در کشف و بررسی روابط بین متغیرها برای رسیدن به شناخت علی یاری می رساند. برای تحلیل مسیر از نرم افزار SPSS استفاده گردید. ضریب مسیر کمتر از $0/05$ در این مدل برای حذف شدن وجود نداشت. با به توان دو رساندن ضریب همبستگی، ضریب تعیین هر متغیر بدست می آید. با جمع ضریب تعیین های همه متغیرهای مستقل و تقسیم بر

تعداد میزان ضریب تعیین R^2 به دست می‌آید که در این تحلیل ۰/۳۷ محاسبه شد. بنابر این، متغیرهای مستقل توانسته‌اند با استفاده از مدل تحلیل مسیر ۳۷ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین نمایند که برآزش خوبی از مدل را ارائه می‌دهد و ۶۶ درصد دیگر مربوط به عواملی غیر از متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش است. مدل تحلیل مسیر برای تبیین مشارکت سیاسی فرهنگیان به صورت دیاگرام آورده می‌شود. مسیر در مدل علی (نمودار ۲) نشان دهنده‌ی اثر یک متغیر بر متغیر دیگر است. مسیر با یک فلش جهت دار یک طرفه از متغیر مستقل به برخی متغیر میانجی و متغیر وابسته و همچنین از متغیر مستقل میانجی به متغیر وابسته رسم شده است. اکنون با ملاحظه‌ی مدل علی فوق، می‌توان اثرات مستقیم، و غیر مستقیم و اثرات کل متغیرهای مستقل موثر بر مشارکت سیاسی فرهنگیان را در جدول زیر بیان کرد.

جدول (۶) - اثر مستقیم، غیر مستقیم و اثر کل متغیرهای مستقل بر متغیر سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان

متغیرهای مستقل	تأثیر مستقیم با ضریب بتا	تأثیر غیر مستقیم با ضریب بتا	تأثیر کل با ضریب بتا	سطح معناداری
شفافیت عملکرد مسئولان جامعه	۰/۲۴۱	۰/۰۶۲	۰/۳۰۳	sig = ۰/۰۰۰
پاسخگو بودن مسئولان جامعه	۰/۲۳۹	۰/۰۶۱	۰/۳۰۰	sig = ۰/۰۰۰
ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه	۰/۲۲۳	۰/۰۴۸	۰/۲۷۱	sig = ۰/۰۰۰
اعتماد سیاسی فرهنگیان	۰/۲۴۴	-----	۰/۲۴۴	sig = ۰/۰۰۰
مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی	۰/۱۵۸	۰/۰۴۵	۰/۲۰۳	sig = ۰/۰۰۰
اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی	۰/۱۶۳	-----	۰/۱۶۳	sig = ۰/۰۰۰
اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی	۰/۱۷۶	-----	۰/۱۷۶	sig = ۰/۰۰۰

مدل مسیر نشان می‌دهد که شفافیت عملکرد مسئولان جامعه با اثر کل ۰/۳۰۳ موثرترین متغیر بر مشارکت سیاسی فرهنگیان بوده است. بعد از این متغیر، متغیر پاسخگو بودن مسئولان جامعه با اثر کل ۰/۳۰۰ در رتبه دوم، متغیر ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه با اثر کل

مطالعه جامعه‌شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی.....161

۰/۲۷۱ در رتبه سوم، اثرگذارترین متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته بوده‌اند که گویای این امر است هر چه عملکرد مسئولان جامعه شفافیت، پاسخگویی و ترجیح منافع ملی بر منافع فردی بیشتر باشد، مشارکت سیاسی فرهنگیان نیز بیشتر خواهد شد. متغیرهای دیگر به ترتیب اثرگذاری بر متغیر وابسته عبارتند از: اعتماد سیاسی فرهنگیان با اثر مستقیم ۰/۲۴۴، مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی با اثر کل ۰/۲۰۳، متغیر اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی با اثر مستقیم ۰/۱۷۶ و اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی با اثر مستقیم ۰/۱۶۳ بر متغیر مشارکت سیاسی فرهنگیان تأثیرگذار بوده‌اند.

متغیر مستقل شفافیت عملکرد مسئولان جامعه با ضریب مسیر ۰/۲۴۱ تبیین‌کننده‌ی سطح مشارکت سیاسی و از سوی دیگر با ضریب مسیر ۰/۲۵۶ تبیین‌کننده‌ی متغیر اعتماد سیاسی است، یعنی متغیر شفافیت عملکرد مسئولان جامعه به طور غیرمستقیم به واسطه‌ی متغیر اعتماد سیاسی فرهنگیان با متغیر وابسته رابطه دارد که اثر کل آن بر متغیر وابسته ۰/۱۸۶ است. همچنین متغیر مستقل پاسخگو بودن مسئولان جامعه با ضریب مسیر ۰/۲۳۹ تبیین‌کننده‌ی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان و از طرف دیگر با ضریب مسیر ۰/۲۵۱ تبیین‌کننده‌ی اعتماد سیاسی فرهنگیان است، یعنی متغیر پاسخگویی مسئولان جامعه به طور غیرمستقیم از طریق متغیر اعتماد سیاسی با متغیر وابسته مشارکت سیاسی رابطه دارد که اثر کل آن بر متغیر وابسته ۰/۳۰۰ است. از طرفی متغیر ترجیح منافع ملی بر منافع فردی مسئولان جامعه با ضریب مسیر ۰/۲۲۳ تبیین‌کننده‌ی سطح مشارکت سیاسی و با ضریب مسیر ۰/۱۹۷ تبیین‌کننده‌ی اعتماد سیاسی فرهنگیان است، یعنی متغیر ترجیح منافع ملی بر منافع فردی مسئولان جامعه به طور غیرمستقیم به واسطه‌ی متغیر اعتماد سیاسی فرهنگیان با متغیر وابسته رابطه دارد که اثر کل آن بر متغیر وابسته ۰/۲۷۱ است. از طرفی متغیر مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی با ضریب مسیر ۰/۱۵۸ تبیین‌کننده‌ی سطح مشارکت سیاسی و با ضریب مسیر ۰/۱۸۶ تبیین‌کننده‌ی اعتماد سیاسی فرهنگیان است، یعنی متغیر مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی به طور غیرمستقیم به واسطه‌ی متغیر اعتماد سیاسی فرهنگیان با متغیر وابسته رابطه دارد که اثر کل آن بر متغیر وابسته ۰/۲۰۳ است.

بحث و نتیجه‌گیری

مشارکت سیاسی یکی از مباحث مهم علوم سیاسی و جامعه‌شناسی سیاسی و کنشی هدفمند است

که در راستای رسیدن به هدف مشخص بر کنش‌های اجتماعی - سیاسی حاکمان اثر گذاشته و به عنوان مهم‌ترین شاخص توسعه‌ی سیاسی جامعه تلقی می‌گردد. این موضوع در جوامع درحال توسعه که گذار از جامعه سنتی به مدرنیته را تجربه می‌کنند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا مشارکت سیاسی، بیانگر نهادینه شدن شاخص‌های دموکراسی، مشروعیت بخشی به نظام سیاسی و پشتوانه محکمی برای نظام سیاسی در عرصه‌ی نظام جهانی است. جوامعی که دارای مشارکت سیاسی حداکثری هستند، همبستگی اجتماعی بیشتری داشته و ضریب تزلزل سیاسی بسیار پایین و ثبات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بسیار بالاست.

فرهنگیان نقش مهمی در تغییر و تحولات اجتماعی و سیاسی جامعه، آگاهی بخشی به مردم و کنش متقابل با قشر جوان جامعه ایفا کرده و با انعکاس واقعیت‌های سیاسی، شعورسیاسی، جامعه پذیری سیاسی و یگانگی سیاسی را در آنان بارور کرده و شور و شعور فراوانی ایجاد می‌کنند. بنابر این، بررسی و مطالعه مشارکت سیاسی فرهنگیان و یافتن عوامل موثر بر آن یک مسئله مهم می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان داد بین متغیرهای مستقل شفافیت عملکرد مسئولان جامعه ($r = 0/71$)، پاسخگو بودن مسئولان جامعه ($r = 0/65$)، ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه ($r = 0/64$)، مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی ($r = 0/58$)، اعتماد سیاسی فرهنگیان ($r = 0/53$)، اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی ($r = 0/59$) و اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی ($r = 0/56$) با متغیر وابسته مشارکت سیاسی فرهنگیان رابطه و همبستگی معناداری وجود دارد.

نتایج حاصل از نیکویی برازش و تناسب مدل تحلیلی با کاربرد رگرسیون خطی و تحلیل مسیر نشان داد که شفافیت عملکرد مسئولان جامعه با اثر کل $0/303$ موثرترین متغیر بر مشارکت سیاسی فرهنگیان بوده است. بعد از این، متغیر پاسخگو بودن مسئولان جامعه با اثر کل $0/300$ در رتبه دوم، متغیر ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه با اثر کل $0/271$ در رتبه سوم، اثرگذارترین متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته بوده‌اند. متغیرهای دیگر به ترتیب اثرگذاری عبارتند از: متغیر اعتماد سیاسی فرهنگیان با اثر مستقیم $0/244$ ، متغیر مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی با اثر کل $0/203$ ، متغیر اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی با اثر مستقیم $0/176$ و متغیر

مطالعه جامعه شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی.....163

اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی با اثر مستقیم ۰/۱۶۳ بر متغیر مشارکت سیاسی فرهنگیان اثر گذار بوده اند.

یافته های تحقیق نشان داد، میانگین نمره مشارکت سیاسی فرهنگیان مورد مطالعه با ۲۰ گویه برابر ۴۴/۴۵ و در مقایسه با دامنه نمرات (۲۰ - ۱۰۰) در سطح پایین می باشد. با توجه به یافته های پژوهش، شفافیت عملکرد مسئولان جامعه، پاسخگو بودن مسئولان جامعه، ترجیح منافع ملی بر منافع فردی از سوی مسئولان جامعه، مبارزه حاکمان جامعه با فساد اجتماعی، اعتماد سیاسی فرهنگیان، اقدامات نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی و اقدامات حاکمان جامعه برای بهبود خدمات اجتماعی از جمله عواملی هستند که در پایین بودن سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان مورد مطالعه در این پژوهش موثر بوده اند. همچنین نتایج پژوهش نشان می دهد:

- ۱ - اقدامات مفید نخبگان سیاسی برای توسعه سیاسی و بهبود خدمات اجتماعی می تواند سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان را افزایش دهد و این گزاره با یافته های پژوهشی هانتینگتون و نلسون، لپست، پیات و یانوس، تقوایی و دیگران، رضادوست و دیگران، و خلیفه همخوانی دارد.
- ۲ - اعتماد سیاسی، اگر فرهنگیان به نخبگان سیاسی جامعه و به عملکردهای آنان اعتماد داشته باشند در مشارکت سیاسی آنان تاثیر مثبتی خواهد داشت چنانچه این گزاره با یافته های پژوهشی هاشمی، نوروزی و بختیاری، هاشمی و همکاران، ازکیا و غفاری، محبی و دیگران و کریس یانگ و دهارت همخوانی دارد.
- ۳ - شفافیت عملکرد، پاسخگو بودن، ترجیح منافع ملی بر منافع فردی و مبارزه نخبگان سیاسی با فساد اجتماعی، باعث افزایش مشارکت سیاسی می شود، این عبارت با یافته های علمی هاشمی و همکاران، تقوایی و دیگران همسو است.

منابع:

- ازکیا، مصطفی و غلامرضاغفاری (۱۳۸۰)، "بررسی رابطه بین اعتماد و مشارکت اجتماعی در نواحی روستایی کاشان"، نامه ی علوم اجتماعی، شماره ۱۷، بهار و تابستان.
- باتامور، تی بی (۱۳۸۱)، "نخبگان و جامعه"، ترجمه علیرضا طیب، چاپ دوم، تهران: نشر شیرازه.
- بیرو، آلن (۱۳۷۵)، "فرهنگ علوم اجتماعی"، ترجمه باقر ساروخانی، تهران، انتشارات کیهان.
- تبریزی نیا، حسین (۱۳۷۱)، "علل ناپایداری احزاب سیاسی در ایران"، تهران، مرکز نشر بین الملل.

۱۶۴.... پژوهش‌های جامعه‌شناختی، سال هفدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۲

تقوایی، مسعود و دیگران (۱۳۸۸)، "تحلیلی بر سنجش عوامل مؤثر بر مشارکت شهروندان در مدیریت شهری (مطالعه موردی: منطقه ۴ شهر تبریز)"، مجله مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، دوره ۱، شماره ۱، شماره ۲. جعفری کلاریجانی، سید احمد، احمد آذین و اصغر محمدی (۱۳۹۹)، "بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر مشارکت سیاسی در بین جوانان استان مازندران"، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال دوازدهم، شماره دوم، بهار ۱۳۹۹، صص ۴۶-۳۳.

خلیفه، محمد رضا (۱۳۹۱)، "بررسی میزان مشارکت اجتماعی مردم در شهر مرودشت و عوامل مؤثر بر آن در سال ۱۳۸۷"، جامعه‌شناسی کاربردی، بهار ۱۳۹۱، دوره ۲۳، شماره ۱، شماره ۱، پی‌پی ۴۵. دارابی، مسعود (۱۳۹۴)، "بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت سیاسی زنان در استان همدان (مطالعه موردی: شهر نهاوند)"، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، سال چهارم، شماره ۳۱، بهار ۱۳۹۴، صص ۸۴-۵۷. راش، مایکل (۱۳۸۸)، "جامعه و سیاست"، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، نشر سازمان سمت. رضادوست، کریم و دیگران (۱۳۸۸)، "بررسی عوامل مؤثر در مشارکت اجتماعی شهروندان، جامعه شهری ایلام"، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیستم، شماره ۳۵، شماره ۳.

ستوده، هدایت‌الله (۱۳۸۳)، "روانشناسی اجتماعی"، تهران، - آوای نور، چاپ پنجم. شهرام نیا، امیرمسعود، ابراهیمی پور، جواد، محموداوغلی، رضا و ملکان، مجید (۱۳۹۶)، "بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر مشارکت سیاسی دانشجویان؛ مطالعه‌ی موردی دانشجویان دانشگاه مازندران"، جامعه‌شناسی کاربردی، شماره ۱، پی‌پی (۶۵): ۳۲-۱۹.

شیخ زاده، حسین (۱۴۰۰) "عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت مردم تهران در انتخابات یازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی" فصلنامه علمی جامعه‌شناسی سیاسی ایران، سال چهارم، شماره چهارم (پیاپی ۱۶)، زمستان ۱۴۰۰، صص ۷۵-۵۴.

عالم، عبدالرحمن (۱۳۹۷)، بنیادهای علم سیاست، تهران: نشرنی، چاپ سی ام. فردرو، محسن و اصغر رضوانی (۱۳۸۱)، "دولت، مردم و همگرایی"، تهران، نشر آن. فکوهی، ناصر (۱۳۸۳)، نظریه اومانیزم درباره تفکر روستاییان در مورد مشارکت سیاسی. مجله جامعه‌شناسی، شماره ۲۶، صص ۲۵-۶۷.

قوام، عبدالعلی (۱۳۷۱)، "توسعه سیاسی و تحول اداری"، تهران: نشر قومس. کاویانی راد، مراد و ویسی، هادی (۱۳۸۸)، "بررسی تأثیر همسایگی بر انتخابات ایران (مطالعه موردی: دور نخست نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری در ایران)". فصلنامه ژئوپلیتیک، شماره ۳، پی‌پی (۱۳) صص ۱-۲۰. کوزر، لوئیس و روزنبرگ، برنارد (۱۳۷۸)، "نظریه‌های بنیادی جامعه‌شناختی"، ترجمه فرهنگ ارشاد، تهران، نشرنی. محبی، سیروس و دیگران (۱۳۹۵)، "بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت سیاسی شهروندان در مناطق حاشیه‌نشین شهرها (مورد مطالعه: مناطق حاشیه‌نشین شهر کرمانشاه)"، فصلنامه علمی-پژوهشی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، سال دهم، شماره ۱ سوم، پی‌پی (۳۴)، پاییز ۱۳۹۵.

مطالعه جامعه شناختی عملکرد نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر سطح مشارکت سیاسی.....165

محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۷۵)، "بیگانگی مانعی برای مشارکت و توسعه ملی، بررسی رابطه میان بیگانگی و مشارکت سیاسی - اجتماعی"، نامه پژوهش، فصلنامه ی تحقیقات فرهنگی، شماره ۱، مرکز پژوهش های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

مصفا، نسرين (۱۳۷۵)، "مشارکت سیاسی زنان در ایران"، تهران، وزارت امور خارجه.

نادری، احمد (۱۳۹۶)، «فرا تحلیل مشارکت سیاسی دانشجویان ایرانی: مطالعه ی اثربخشی عوامل تبیین کننده ی عینی، انگیزشی - ذهنی، فرهنگی - اجتماعی و نهادی»، مطالعات جامعه شناختی، دوره ی ۲۴، شماره ی ۱: ۲۹۰ - ۲۵۹.

نوابخش، مهرداد؛ عراقیه فراهانی، فاطمه؛ متقی، ابراهیم (۱۴۰۰). ارائه مدل از عوامل تأثیر گذار بر مشارکت سیاسی - اجتماعی شهروندان در اجرای طرح توسعه پایدار نواحی شهری (مطالعه موردی: شاغلین دستگاههای اجرایی شهر اراک)، فصلنامه علمی - پژوهشی نگرش های نو در جغرافیای انسانی، دوره ۱۳، شماره ۲، ۵۲۷-۵۰۵.

نوروزی، فیض اله و مهناز بختیاری (۱۳۸۸)، "مشارکت اجتماعی و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن"، فصلنامه ی راهبرد، سال هجدهم، شماره ی ۵۳.

هاشمی، سید احمد (۱۳۹۴)، "بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت سیاسی زنان (مطالعه موردی: زنان ۱۸ تا ۳۹ سال شهرستان لامرد)" فصلنامه ی علمی - پژوهشی زن و جامعه، سال ششم، شماره ی اول.

هاشمی سیدضیاء، مجید فولادیان وزینب فاطمی امین (۱۳۸۸)، "بررسی عوامل اجتماعی و روانی مؤثر بر مشارکت سیاسی مردم شهر تهران" پژوهش نامه ی علوم سیاسی، سال پنجم، شماره ی اول، زمستان.

هیوود، اندرو (۱۳۸۷)، واژگان کلیدی در سیاست و حقوق عمومی، ترجمه اردشیر امیرارجمند و سید باسم موالی زاده، تهران، امیرکبیر.

Ahmadi Tabatabai SMR. (2017). The effect of the performance of political elites on the process of political progress of the Islamic Republic of Iran. Quarterly Journal of the Islamic Revolution. 11 (40), 3-24.

Chris Yang Hongwei and DeHart L., Jean (2016) Social Media Use and Online Political Participation among College Students during the US Election 2012, social media + Society, pp: 1-18.

Evans M. Elitism. (2004). Farhang-e Andisheh.

Gan, Ch; Lee,F.L.F;Li,Y. (2017).Social Media Use, Political Affect, and Participation Among University Students in Urban China ,Telematics and Informatics, 34(7): 936-947.

Gould J, Kolb W. (2005). Culture of Social Sciences. translated by Baqer Parham, Nahran: Maziar.

Huntington, Samuel. P" (۱۹۷۹). The Chang to Chang: Modernization, Development, and Politics ,in: Cyril E. Black, Comparative Modernization, New York: the Free Press .

Jakubowska, Urszula. and Kaniasty, Krys. (2015). Predictors of Political Participation In Poland: Gender And Period Effects In The Context of Political Transformation, Ceskosloveenska Psychologie

- Levy, B. L. M. & Akiva, T. (2019). "Motivating political participation among youth; An analysis of factors related to adolescents' political engagement. *Political Psychology*", 40 (5) 1039-55 .DOI: 10.1111/pops.12578
- Lipset, S.M., (1963), "Political Man", The Social Bases of Politics, New York, University Press .
- Parsons, Talcott (1991), "The social system", New York, The Free press.
- Pyeatt, N. and Yanus, B. (2018), "Increasing women's political participation: the role of women-friendly districts", *Journal of Representative Democracy*, Vol. 54 No. 4.
- Rehan Tariq, Izzal Asnira Zolkepli and Mahyuddin Ahmad Political Participation of Young Voters: Tracing Direct and Indirect Effects of Social Media and Political Orientations School of Communication, Universiti Sains Malaysia, Penang 11800, Pulau Pinang, Malaysia. *Soc. Sci.* 2022, 11(2), 81; <https://doi.org/10.3390/socsci11020081>
- Roche G. (1997). *Parsons Sociology*. Tehran: Tebyan
- Ruedin, Didier (2007), "Testing Milbrath's 1965 Framework of Political Participation: Institutions and Social Capital", University of Oxford.
- Zaheer, L.(2016). Use of social media and Political Participation among University Students, *Pakistan Vision*,17(1): 278-299.